

Η ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

Τούμπας

Οι άριθμοί ωστε η ζωή μας

1961

Ο ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΕΣΥΕ
Κ. ΠΕΤΡΟΣ Τ. ΚΟΥΒΕΛΗΣ
ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ ΟΣΟΥΣ ΕΒΟΗΘΗΣΑΝ ΕΙΣ ΤΗΝ
ΕΠΙΤΥΧΙΑΝ ΤΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΑΡΤΙΟΥ 1961

Φίλοι συνεργάται,

«Κάλλιο άργα, παρά ποτέ!» λέει μία σοφή παροιμία μας, και με αύτην τὴν παροιμίαν θέλω νὰ άρχισω τὴν εὐχαριστήριον ἐπιτολήν μου πρὸς όλους δόσους ἐβοήθησαν τὴν Εθνικὴν Στατιστικὴν Υπηρεσίαν τῆς 'Ελλάδος στὴν ἐπιτυχὴ διενέργειαν τῆς 'Απογραφῆς Πληθυσμοῦ—Κατοικιῶν καὶ Γεωργίας—Κτηνοτροφίας τῆς 19ης Μαρτίου 1961. Γνωρίζω τοὺς κόπους σας γιὰ τὴν γνωστοποίησι, κατ' ἀρχήν, τῆς 'Απογραφῆς, δύος γνωρίζω ἐπίσης—δχι μόνον θεωρητικῶς—καὶ τοὺς πολὺ μεγαλυτέρους κόπους σας, τὶς ταλαιπωρίες εἶναι ή δρθοτέρα ἔκφρασις, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς 'Απογραφῆς, δύοτε ἡναγκάσθητε νὰ διανύσσετε πεζῇ, πολλὰς ἔκαποντάδας μέτρων γιὰ νὰ συναντήσετε τὸν Α ἢ Β πρὸς ἀπογραφὴν ὑπόχρεων.

Ομολογουμένως, σὲ ἀρκετοὺς ἐδημιουργήθη, μετὰ τὸ πέρας τῆς 'Απογραφῆς καὶ μετὰ πάροδον ἵνανοῦ χρόνου, μία πικρία ἀφ' ἐνὸς γιατὶ ή ΕΣΥΕ ἔδωσε τὴν ἐντύπωσι δτὶ τοὺς ἐλησμόνησε καὶ δὲν τοὺς ἀπηγύθυνε ἐνα «εὐχαριστῶ» καὶ ἀφ' ἑτέρου γιατὶ ἀργησε πολὺ νὰ ἐκπληρώσῃ τὶς οὐκογνομικὲς ὑποχρεώσεις τῆς ἔναντι ἔκείνων, τοὺς συνειργάσθησαν μαζὶ τῆς. 'Η εὐθύνη καὶ στὶς δύο περιπτώσεις βαρύνει τὴν Υπηρεσίαν μας. "Οχι γιατὶ ἀργησε, ἀλλὰ γιατὶ δὲν ἔξηγησε δσο ἐπρεπε, ἀπὸ τὴν ἀρχή, δτὶ ὅπωσδήποτε θὰ ἀργήσῃ. Κατ' ἀρχὴν γιὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ μας, ποὺ ἀπὸ τὶς στῆλες του ἐπρεπε, τυπικῶς, νὰ σᾶς ἀπευθύνουμε τὶς εὐχαριστίες μας, ἐφ δοον ἀπὸ τὶς ἔδιες στῆλες ἔζητήσαμε τὴν βοήθειά σας. Καὶ πρέπει νὰ τονίσωμε δτὶ ή 19η Μαρτίου 1961 ἀπετέλεσε Πανελλήνιον ἀπόδειξιν ὁρθῆς ἐργασίας, βασισμένης στὴν στενὴν συνεργασίαν Κράτους καὶ Κοινοῦ. "Ολοι ἐβοήθησαν, όλοι συνεισέφεραν. 'Η βοήθεια ὑπῆρξε σημαντική, ή συμμετοχὴ ἔνθερμος. Σὲ ὅλην τὴν χώραν σεῖς, τὰ ἡγετικὰ στελέχη τῆς διοικητικῆς, ἐπαγγελματικῆς καὶ κοινωνικῆς μας ζωῆς ἐτέθητε στὴν ὑπηρεσία τῆς 'Απογραφῆς μὲ προθυμίαν, προσεφέρατε πολύτιμα εἰκοσιτετράωρα προπαρασκευῆς καὶ ἐκτέλεσεως, γιὰ νὰ καλύψετε τοὺς διαφέρους τομεῖς τῆς ἐν προκειμένῳ ἀρμοδιότητός σας. Δεχθῆτε τώρα καὶ γιὰ ὅλην μίαν φορὰν τὶς θερμότερες εὐχαριστίες μας καὶ προσπαθῆστε νὰ μᾶς δικαιολογήσετε γιὰ τὴν καθυστέρησιν αὐτὴν, ἀναλογιζόμενοι τὴν τυπικὴν διαδικασίαν τῆς ἐπανεκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ μας.

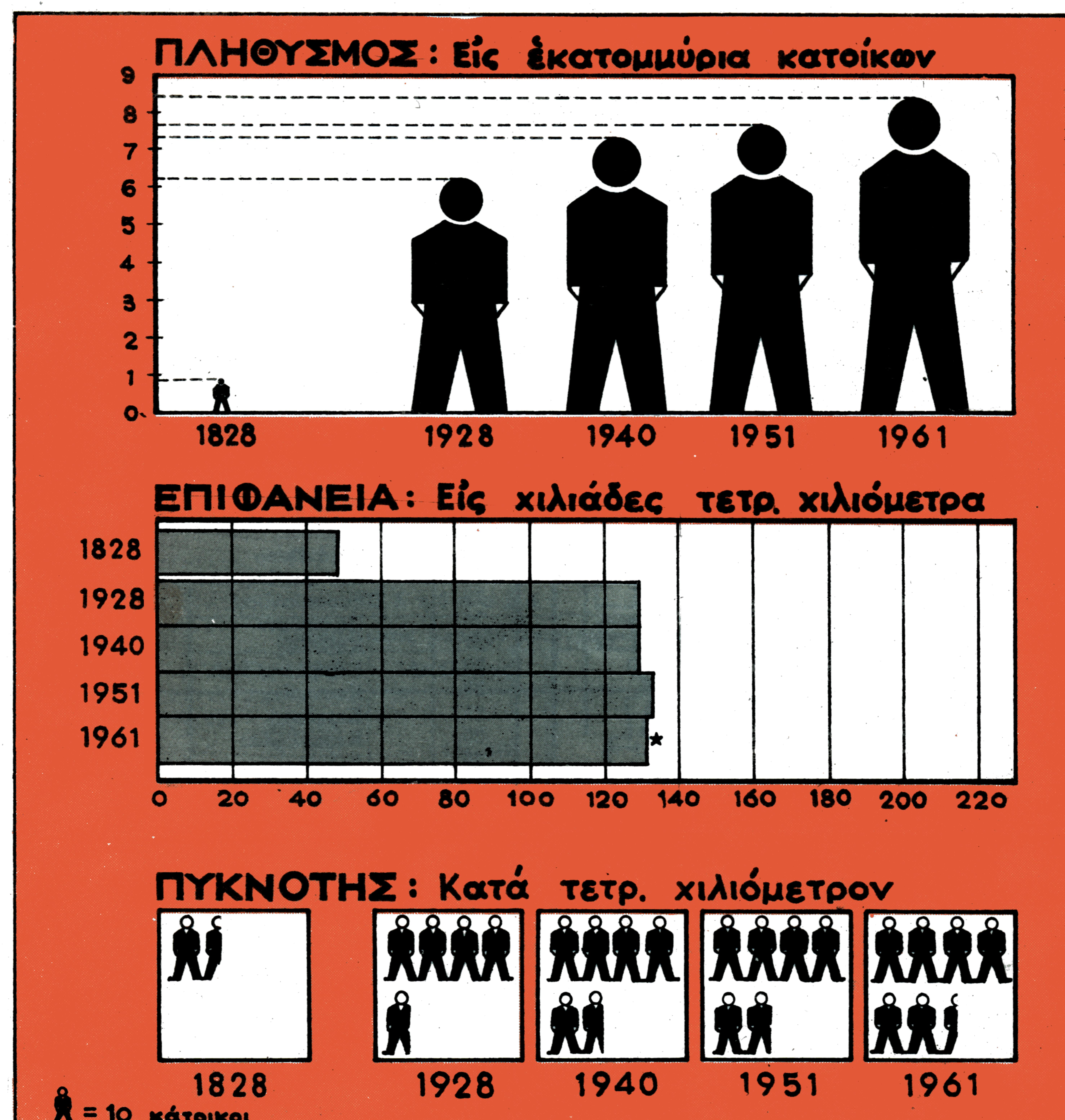
Τὴν τυπικὴν διαδικασίαν θὰ ἐπικαλεσθῶμεν καὶ γιὰ νὰ δικαιολογήσωμεν τὴν ἀργοπορίαν τῶν πληρωμῶν στοὺς ἀπογραφεῖς. 'Ἐπερπε κατ' ἀρχὴν νὰ συγκεντρωθοῦν τὰ δελτία ἀπὸ ὅλην τὴν χώραν, νὰ διενεργηθῇ ὁ ἔλεγχος, νὰ ἐπικυρωθῇ καὶ μετὰ νὰ γίνῃ ἡ πληρωμή. Σκεφθῆτε μόνον δτὶ τὰ δελτία ἀνήσχοντο σὲ μερικὰ ἔκαπομμύρια καὶ ὁ τυπικός των ἔλεγχος θὰ ἀπαιτοῦσε, δπως καὶ ἀπήτησε, τρεῖς μῆνας. Θέλω νὰ πιστεύω δτὶ ποτὲ δὲν εἶναι ἀργὰ ὅταν πρόκειται νὰ δοθοῦν ἔξηγήσεις, γιὰ νὰ ἀρθοῦν οἱ, περὶ τὸ θέμα, δικαιολογημένες παρεξηγήσεις.

Θέλω ἐπίσης νὰ τονίσω, μὲ τὴν εὐκαιρίαν

αὐτῆς τῆς ἐπικοινωνίας, δτὶ τὸ ἔργον δὲν ἐτελείωσε. 'Η 'Απογραφὴ τῆς 19ης Μαρτίου 1961 δὲν ἦταν τὲ ἐρυμα, ἀλλὰ ἀφετηρία, στὸ ἔργον τῆς Στατιστικῆς Υπηρεσίας. Σύντομα νέες συγκεκριμένες ἔργασίες θὰ μᾶς καλέσουν σὲ Πανελλήνιον ἔξορμησι—ἀπογραφές, ἔρευνες κ.λ.π.—καὶ σ' αὐτὲς τὶς ἔξορμήσεις σεῖς θὰ είσθε πάλιν οἱ πρωτοπόροι. Πρωτοπόροι στὴν καθολικὴν προσπάθειαν γιὰ τὴν ὁρθὴν καὶ ἀληθινὴν ἀπεικόνισι τοῦ 'Εθνικοῦ μας Δυναμικοῦ.

Φιλικώτατα
ΠΕΤΡΟΣ Τ. ΚΟΥΒΕΛΗΣ

Γενικὸς Διευθυντὴς
τῆς 'Εθνικῆς Στατιστικῆς Υπηρεσίας τῆς Ελλάδος

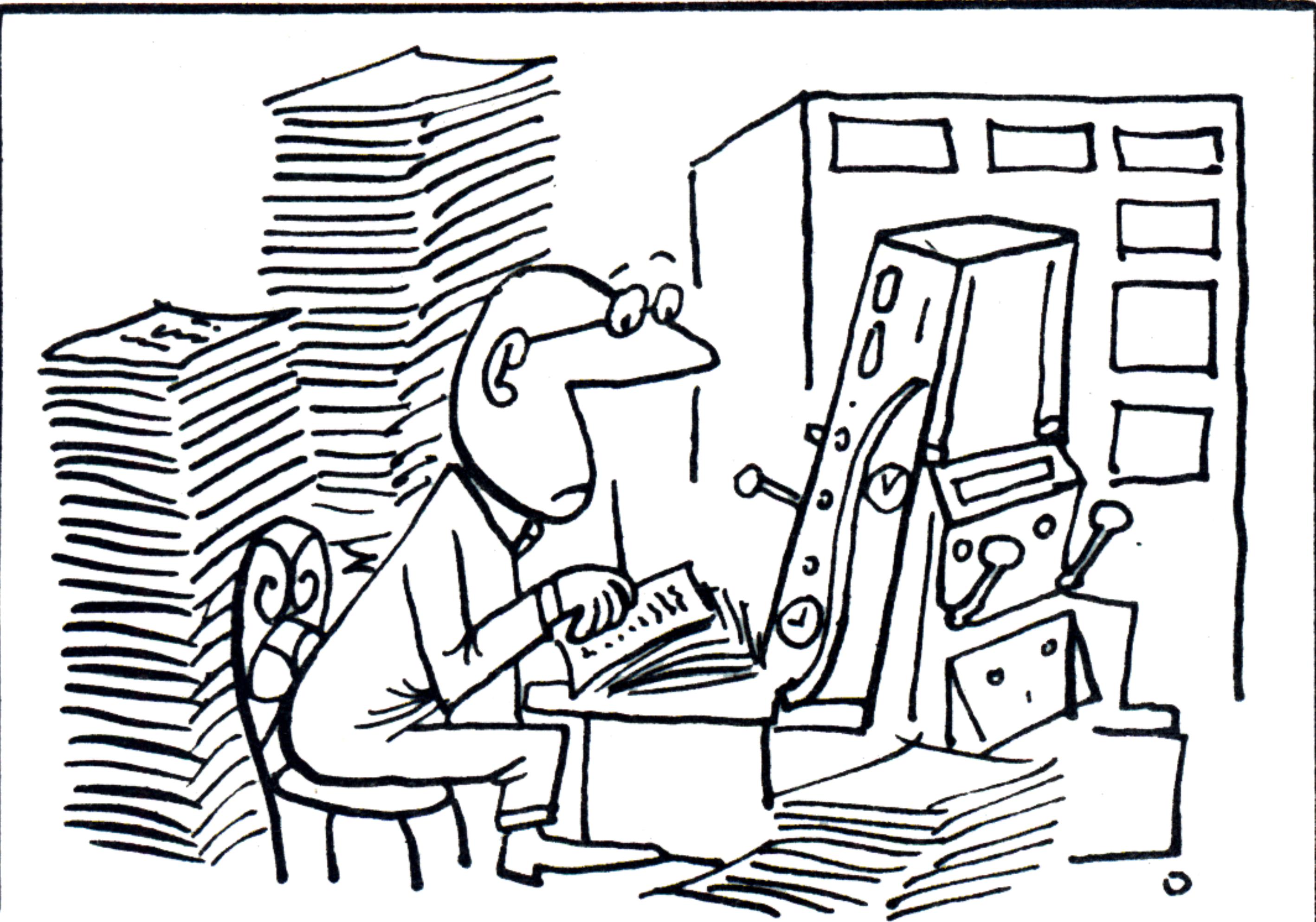
Στοὺς ἀνωτέρω παραστατικοὺς πίνακες ἐμφανίζεται συνοπτικῶς ὁ πληθυσμός, ή ἐπιφάνεια καὶ ή πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τετρ. χιλιόμετρον ἀπὸ τὴν πρώτην ἀπογραφή, ἐπὶ Καποδιστρίου, μέχρι καὶ τὴν τελευταία ἀπογραφή, τῆς δοοίας τὰ στοιχεῖα ἐπεξεργάζεται ἡδη ή ΕΣΥΕ καὶ θ' ἀρχίση νὰ δίδη στὴν δημοσιότητα προσεχῶς.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ

ΜΕΡΙΚΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ
ΚΑΠΟΙΑ ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στήν πρώτη σελίδα του περιοδικού μας, δ. Γενικός Διευθυντής της ΕΣΥΕ κ. Π. Κουβέλης, έξηγώντας τούς λόγους γιά τούς όποιους έβραδυνε κάπως ή ρύθμισις ώρισμένων μεταπογραφικῶν οίκονομων ὑποχρεώσεων τῆς Στατιστικῆς Υπηρεσίας, πρὸς τούς συνεργάτας της, ἔξήγησε παραλλήλως—χωρὶς νὰ τὸ ἀναφέρῃ ρητῶς—καὶ τοὺς λόγους—καθαρῶς τεχνικῆς διαδικασίας—γιὰ τοὺς ὄποιους έβραδυνε καὶ ἡ ἀνακοίνωσις τῶν πρώτων ἀποτελεσμάτων τῆς ἀπογραφῆς. Καὶ λέγοντας «τῶν πρώτων» ἐννόοῦμε τῶν γενικῶν ἀποτελεσμάτων, γιατί, σιγὰ—σιγά, καθὼς προχωρεῖ ἡ ἐπεξεργασία τῶν στοιχείων, θὰ ἔχωμε συνέχεια ἀποτελέσματα ὑπὸ πλῆθος διασταρώσεων.

Βεβαίως καὶ αὐτὰ τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὡς προσωρινά, γιατὶ πολὺ πιθανόν, ὅταν τελειώσῃ ὁ ἔλεγχος τῶν ἀπογραφικῶν δελτίων καὶ τελειώσῃ καὶ ἡ μηχανογραφικὴ τοὺς ἐπεξεργασία νὰ ἔχωμεν μερικὲς—ἀσήμαντες ὅμως—

διορθώσεις στοὺς ἀριθμούς, πού, συγκεντρωτικὰ σὲ πίνακες, θὰ σημειώσωμε, ἐν συνεχείᾳ.

Ἐνας πρόσθετος λόγος, ποὺ θὰ ἐπιβάλῃ αὐτὲς τὶς μικροδιορθώσεις, εἰναι τὸ γεγονός ὅτι 32.911 ἄτομα ἀπεγράφθησαν στὰ ἀστυνομικὰ τμῆματα ἢ στὰ λιμάνια, τὰ ἀεροδρόμια ἢ τὰ τραίνα καὶ τώρα θὰ πρέπει αὐτὰ τὰ δελτία, πού τὰ συνέπλωσαν οἱ ἀπογραφεῖς, νὰ παραβληθοῦν πρὸς τὰ δελτία τῶν νοικοκυριῶν, στὰ ὅποια ἐδήλωσαν ὅτι δικυκλεύσαν τὰ 32.911 ἄτομα, γιὰ νὰ γίνη ἔτσι ὁ σωστὸς ἔλεγχος.

Καὶ τώρα τὰ συγκεντρωτικὰ ἀποτελέσματα καὶ οἱ πρῶτες παρατηρήσεις.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ 19-3-61 ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ 1940—1951 ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΥΣ

(Καὶ γιὰ τὶς τρεῖς ἀπογραφές οἱ ἀριθμοὶ ἀναφέρονται στὰ διοικητικὰ ὄρια τῶν Νομῶν τοῦ 1961)

ΠΙΝΑΞ 1

Στὸν πίνακα αὐτὸν βλέπουμε ὅτι ὁ πληθυσμὸς

τῆς Χώρας μᾶς σὲ 11 χρόνια—ἀπὸ τὸ 1940 ὃς τὸ 1951—αὔξηθηκε μόνον κατὰ 20/0 (ἔχουν συμπεριληφθῆ καὶ τὰ Δωδεκάνησα στοὺς ἀριθμοὺς τοῦ 1940 γιὰ νὰ μπορῇ νὰ γίνῃ σύγκρισις καὶ ἀντὶ γιὰ τὸν πληθυσμὸν τοῦ 1940 σημειώνεται ὁ πληθυσμὸς τοῦ 1947, ὅταν ἔγινε στὰ Δωδεκάνησα εἰδικὴ ἀπογραφή). Ἡ μικρὴ αὐτὴ αὔξησις ὀφείλεται: α) Στὶς πολεμικὲς θυσίες τῶν ἑταῖρων 1940—41. β) Στὶς θυσίες τῆς ξενικῆς κατοχῆς (περιορισμὸς γεννήσεων, πλῆθος θανάτων, γ.) Στὴν διαφύγη κατὰ τὴν ἀπογραφὴν 1951, ποὺ εἶναι δύσκολο νὰ ύπολογίση κανεὶς τὸ ὄψος τῆς καὶ δ) Στὸν συμμοριτοπόλεμο. Ἀντιθέτως, μεταξὺ τοῦ 1951 καὶ 1961 ὁ πληθυσμὸς αὔξανε κατὰ 90/0 περίπου.

ΠΙΝΑΞ 1

Αριθ. άριθ.	Νομοὶ	1940	1951
	Σύνολον Ἐλλάδος	7.460.203	7.632.801
1.	Π.Τ.Δ.Π.	1.124.109	1.378.586
2.	Ύπολοιπον Ἀττικῆς	176.162	177.443
3.	Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας	197.968	220.138
4.	Ἄργολίδος	80.188	85.389
5.	Ἀρκαδίας	171.062	154.361
6.	Ἄρτης	65.175	72.717
7.	Ἄχαΐας	223.796	228.871
8.	Βοιωτίας	105.162	106.838
9.	Δράμας	145.653	120.492
10.	Δωδεκανήσου	115.343	121.480
11.	Ἔβρου	154.945	141.340
12.	Εύβοιας	166.251	164.542
13.	Εύρυτανίας	53.474	39.678
14.	Ζακύνθου	41.165	38.062
15.	Ηλείας	185.085	188.274
16.	Ημαθίας	86.998	96.439
17.	Ηρακλείου	168.644	189.637
18.	Θεσπρωτίας	56.734	47.299
19.	Θεσσαλονίκης	425.855	459.956
20.	Ίωαννίνων	162.531	153.ατ
21.	Καβάλας	138.133	136.337
22.	Καρδίτσης	130.546	138.786
23.	Καστορίας	64.275	46.407
24.	Κερκύρας	111.548	105.414
25.	Κεφαλληνίας	66.849	54.644
26.	Κιλκίς	101.820	89.475
27.	Κοζάνης	191.741	177.838
28.	Κορινθίας	111.547	113.358
29.	Κυκλαδῶν	129.015	125.959
30.	Λακωνίας	144.156	130.898
31.	Λαρίσης	190.080	208.120
32.	Λασιθίου	71.172	73.784
33.	Λέσβου	159.031	154.795
34.	Λευκάδος	31.064	30.477
35.	Μαγνησίας	149.193	153.808
36.	Μεσσηνίας	240.355	227.871
37.	Ξάνθης	98.575	89.891
38.	Πλέισης	120.850	116.969
39.	Πιερίας	77.032	86.161
40.	Πρεβέζης	47.692	56.779
41.	Ρεθύμνης	72.330	72.179
42.	Ροδόπης	106.403	105.723
43.	Σάμου	69.138	59.709
44.	Σερρῶν	231.660	222.549
45.	Τρικάλων	120.184	128.227
46.	Φθιώτιδος	145.442	148.322
47.	Φλωρίνης	88.895	69.391
48.	Φωκίδος	64.052	51.472
49.	Χαλκιδικῆς	74.433	75.735
50.	Χανίων	126.093	126.524
51.	Χίου	75.853	66.823
52.	Άγιου Όρους	4.746	3.086

